

رونق

رینگ کشاورزی

چشم به راه واردات

هنگامی که مدیرعامل شرکت بورس کالا جمع سهامداران شرکت در اولین مجمع عادی سالانه اعلام کرد که موفق به کسب موافقت اصولی دولت برای عرضه اول اقلام وارداتی کشاورزی مانند جو، ذرت و کنجاله در بورس کالا شده است و تنها هماهنگی با گمرک و وزارت امور اقتصادی و دارایی برای اجرایی شدن این اقدام باقی مانده است، شاید خبر از دل احمد کبیری دبیر کل سازمان منحل شده کارگزاران بورس کشاورزی در ناکامی تلاش هایش برای رونق بخشیدن به جان کم توان بورس کشاورزی نداشت. در واقع قرار داشتن سیاستهای دولت در بخش کشاورزی بر روی لبه تیغ (از یک طرف بیم ورشکستگی و فقر در بین تولیدکنندگان و از طرف دیگر به مخاطره افتادن امنیت غذایی در بین مصرف کنندگان) منجر شد تا مذاکرات و مکاتبات با وزارت خانه های جهاد کشاورزی و بازرگانی دولت نهم با این بهانه که "دولت نمی تواند در کار وارد کنندگان بخش خصوصی دخالت کند"، با تبدیل شدن به یاد و خاطره ای از تلاش های کبیری و دوستانش به اتاق های بایگانی روانه شود. اگرچه ترس تجار دست دوم در به مورد تهدید قرار گرفتن منافعشان در پی ماهیت شفاف سازی بورس نیز در این امر بی اثر نبود، ترسی که حتی مانع از اجرای موافقت های اصولی کبیری با تعداد قابل توجهی از وارد کنندگان معتبر کالاهای کشاورزی شد. (پیشنهاد کبیری با شرط الزامی شدن برای تمام تجار از سوی تجار دست اول پذیرفته شد).

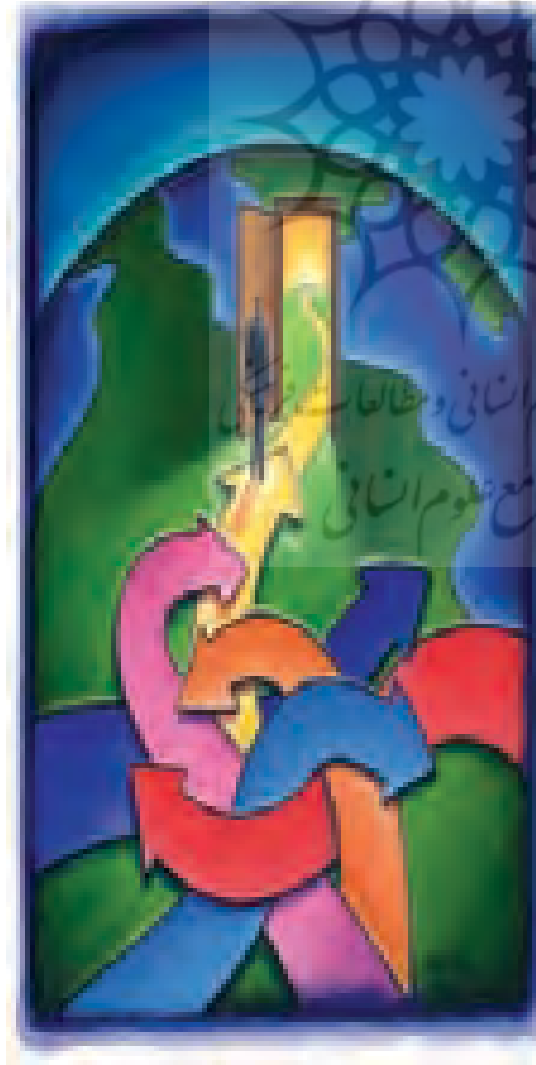
اما پس از انحلال سازمان های کارگزاران کشاورزی و فلزات و در پی آن شکل گیری شرکت بورس کالا، هیات مدیره جدید بر آن شد تا بار دیگر شانس خود را در وزارت جهاد کشاورزی بیازماید تا بنا به اظهارات یکی از کارگزاران این عرصه؛ در کنار افزایش نظارت های دولتی و اصلاح و تصفیه سیستم های توزیع، برآورد دقیقی از میزان عرضه و تقاضا حاصل آید. چرا که تجربه سال گذشته در عدم برآورد دقیقی از میزان عرضه و تقاضا در بازار کالاهای کشاورزی سبب شده بود تا در پی نوسانات قیمتی در نهاده های کشاورزی، دامداران متحمل آسیب و خسارت شوند. این کارگزار یاد آور می شود: طی

رشد قابل توجهی نسبت به دوره مشابه سال قبل حاصل شده است. براساس آمارهای مقدماتی وزارت جهاد کشاورزی، تولید محصولات عمده این گروه شامل گندم، جو، برنج، محصولات باغی و محصولات اصلی دامی می باشد که به ترتیب ۹/۱، ۸/۸، ۷/۲، ۶/۱ و ۶/۲ درصد نسبت به نیمه اول سال ۱۳۸۵ رشد داشته است. این در شرایطی است که بین قیمت دریافتی تولیدکننده و قیمت پرداختی مصرف کننده شکاف زیادی مشاهده می شود و در مجموع باید اذعان کرد که به رغم تمام پتانسیل ها و مزیت های موجود در بخش کشاورزی، چه در بخش تولید و چه در بازار آن چالش هایی وجود دارد، ولیکن چالش های مربوط به بازار به مراتب عمیق تر از تولید می باشد. بر طبق ماده ۱۸ قانون برنامه چهارم توسعه پیش بینی گردیده است که رشد متوسط سالیانه در ارزش افزوده بخش کشاورزی به ۶/۸ درصد برسد که از این میزان ۲/۲ درصد توسط رشد بهره وری و ۴/۶ درصد نیز از طریق افزایش مصرف منابع محقق گردد.

اما دستیابی به چنین برنامه ای می طلبد که با شروع فعالیت بورس کالای ایران به صورت حرفه ای بازار سنتی که در آن تولیدکنندگان و مصرف کنندگان به عنوان عوامل اصلی بازار فاقد قدرت چانه زنی هستند، حذف شود و محصولات کشاورزی با بازار سازی و بازار گردانی به همراه قیمت گذاری مناسب در اختیار مصرف کنندگان قرار گیرد.

در سایه این تلاش هاست که می توان دورنمایی مناسب حداقل برای معاملات بخش کشاورزی بورس کالا تعریف کرد.

۲-۳ ساله اخیر کالاهای کشاورزی مانند کنجاله، سویا و ذرت (که واردات آنها از سوی بخش خصوصی انجام می شده است) همواره در بورس کالا از نوسانات قیمتی برخوردار بوده است. اکنون پس از تجربه ورود فرآورده های پتروشیمی در بورس کالا پس از حذف یارانه از صنعت پتروشیمی، دولت می تواند با خیالی آسوده پشتیبانی کالاهای کشاورزی را به بورس کالا واگذار کند تا برای بسیاری از خریدهای تضمینی که نمی تواند به نحو احسن مدیریت فروش را اعمال کند، از طریق ساختار و قوانین بورس به مدیریت آن پردازد. اما بی اعتقادی وزارت جهاد کشاورزی به عملکرد بورس کالا، منجر شده است تا به گفته چیدری (معاون سابق بورس کشاورزی) حاشیه های بازار یابی نهاده های دام و طیور همچنان بر این بازار باقی بماند. اگر چه پس از موفقیت بورس کالا به دریافت موافقت اصولی دولت، بنا به اظهارات صادق خللیلیان، اکنون کار گروه مربوطه (کارگروهی متشکل از نمایندگان وزارت جهاد کشاورزی و بورس کالا) با بررسی این موضوع، در هفته جاری به جمع بندی نهایی خواهد پرداخت، اما چیدری عنوان می کند که با توجه به خریداری نسبی محصولات کشاورزی از سوی متقاضیان در بازارهای سنتی خارج از بورس، وقتی که بورس کالا چنین مجوزی را از سوی دولت دریافت می کند باید به شرایط تقاضا نیز توجه کند. لذا باید برای قانونمند کردن و نظارت این مکانیزم موجود در بازار سنتی، ابزاری طراحی شود تا تقاضا کننده موفق به خریداری کالای مورد نیاز خود به صورت نسبی شود؛ در این میان از نظر این کارشناس کارگزاری بانک کشاورزی، تنها کارگزاری است که بورس کالا می تواند در پی همکاری با آن این ابزار را برای به بار نشاندن این طرح، طراحی سازد. بنا به اعتقاد وی؛ کارگزاری بانک کشاورزی می تواند خدمات نسبی خری را انجام دهد تا آن دسته از تقاضا کنندگان که قادر به خریداری محصولات جو، ذرت و کنجاله به صورت نقدی نیستند، با استفاده از ابزار ارائه شده توسط این کارگزاری، محصولات مورد نیاز خود را به صورت نسبی خریداری کنند تا در پی آن شاهد اجراء و انجام قرار دادهای سلف برای کالاهای وارداتی در بورس کالا باشیم.

چیدری برای قرار دادهای سلف نیز اینگونه توضیح می دهد: اگر وارد کنندگان نهاده های دامی برای عرضه کالاهای خود در بورس کالا مصمم شوند، می توان با طراحی مکانیزمی (از زمانی که کالا از کشور مبدا خریداری و ثبت سفارش می شود تا هنگام انتقال به کشور)، ریسک قیمتی صادر کننده را با عرضه کالاها در بورس کالا به صورت سلف یک ماهه، دو ماهه و سه ماهه از میان برد تا در نهایت با اجرای موفقیت آمیز دو مکانیزم معاملات فیزیکی نقدی و سلف، قرار دادهای آتی برای این نوع از کالاها طراحی شود.

اما کارگزاری بانک کشاورزی که از سال های پیش (زمان حیات فعالیت سازمان کارگزاران بورس کشاورزی) خط اعتباری را برای انجام معاملات نسبی و اعتباری تعریف کرده است تا بر اساس آن از طریق اتاق پایاپای پس از خرید محصولات از سوی متقاضیان به صورت نسبی، وجه معامله را به صورت نقد به فروشنده بپردازد تا اینگونه از صنعت کشاورزی حمایت کند (تسویه خریدار کالا با این کارگزاری در دوره های یک تا سه ماهه صورت می گیرد و کارگزاری نیز به علت تحویل فوری کالاها از ضمانت نامه بانکی و یا LC داخلی استفاده می کند)، عنوان می کند که در طراحی و اجرایی ابزار معاملات نسبی که چیدری از آن سخن می راند، (با توجه به حجم معاملات این کارگزاری در بورس کالا)، نمی تواند نقش انحصاری را برعهده گیرد.

در این میان مدیر عامل شرکت کارگزاری بانک کشاورزی به محدود بودن خطوط اعتباری این کارگزاری اشاره می کند که این امر سبب می شود تا این کارگزاری به تنهایی قادر به انجام معاملات نسبی در فضای تعریف شده نباشد و اینجاست که طرح نوین چیدری با حضور مجموعه بانک ها و کارگزاران فعال تعریف می شود.

تلاش های بورس کالا در حالی صورت می گیرد که بر اساس گزارش بانک مرکزی، برآورد ارزش افزوده گروه کشاورزی در سال گذشته نشان می دهد که در هر دو بخش تولید محصولات زراعی و باغی و تولید محصولات دامی